МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:
педагогічні науки

Випуск 131 **2014**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:

Педагогічні науки

Випуск 131

Кіровоград – 2014

ББК 74.580
Н-37
УДК 378

Наукові записки / Ред. кол.: В.В. Радул, С.П. Величко та ін. – Випуск 131. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – 274 с. – (Серія: Педагогічні науки).

ISBN 978-7406-57-8

Збірник наукових праць є результатом окремих наукових пошуків дослідників теоретичних та методичних аспектів педагогічних проблем.

Рецензенти: **Пєхота О.М.**, доктор педагогічних наук, професор;
Гриньова М.В., доктор педагогічних наук, професор;
Калініченко Н.А., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.
Затверджено постановою президії ВАК України від 16 грудня 2009 р. №1–05/6.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. **Радул В. В.** – доктор педагогічних наук, професор (науковий редактор);
2. **Величко С. П.** – доктор педагогічних наук, професор;
3. **Вовкотруб В. П.** – доктор педагогічних наук, професор;
4. **Кушнір В. А.** – доктор педагогічних наук, професор;
5. **Мельничук С. Г.** – доктор педагогічних наук, професор;
6. **Растригіна А. М.** – доктор педагогічних наук, професор;
7. **Садовий М. І.** – доктор педагогічних наук, професор;
8. **Черкасов В. Ф.** – доктор педагогічних наук, професор;
9. **Краснощок І.П.** – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар).

Друкується за рішенням ученої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка ***(протокол № 10 від 28 квітня 2014 року).***

Статті подано в авторській редакції.

ISBN 978-7406-57-8

© Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2014

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Чорна Олена Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач ЧНУ імені Б. Хмельницького.

Коло наукових інтересів: педагогіка вищої школи.

УДК 613.81

АБСТИНЕНЦІЯ – ЕЛЕМЕНТ ТВЕРЕЗОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Олена ШЕВЧУК (Рівне)

Постановка проблеми. На сьогоднішній день погіршення стану духовного та фізичного здоров'я українського народу пов'язане із сформованою стереотипною поведінкою наркологізованої особистості, яка є реальною загрозою для майбутнього нашої держави, її національної безпеки. Небезпечною є суцільна алкоголізація дітей та молоді, формування в них наркологізованої свідомості. Особливе занепокоєння викликає щорічне зростання кількості наркозалежних (45%). Згідно офіційних даних МОЗ України до 35% українських підлітків уперше пробують алкоголь до 11 років, 12% підлітків до 11 років уже встигли спробувати сигарету, 40% підлітків у віці від 14 до 18 років уже залучені до систематичного вживання алкоголю. За 1 рік помирають від хвороб, що викликані тютюнокурінням – 110 тис. українців, алкоголевживанням – 46 тис. українців, вживанням інших наркотиків – 10 тис. українців. Смертність чоловіків у віці 25–44 років майже в чотири рази перевищує смертність жінок аналогічного віку. На жаль, більшість фахівців у сфері профілактичної роботи щодо алкоголізму та наркоманії загалом не проповідують життя абстинентників, які ведуть тверезий спосіб життя (ТСЖ). Крім того, алкогольні суміші не відносять до ряду наркотиків чи наркотичних речовин. Також не став предметом педагогічних наукових досліджень психолого-педагогічний та соціально-психологічний аспект використання спеціальних методів щодо викорінення формування алкогольної залежності та введення в дію формування валеологічної свідомості абстинентної особистості. Наразі виникла необхідність дослідження та пошуку оптимального розв'язання низки вище означених проблем, що потребують негайного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підіймав питання ведення ТСЖ і склав короткий історичний огляд українського протиалкогольного й протинікотинового руху Іван Раковський – український антрополог і зоолог, педагог, громадський діяч, голова товариства «Відродження» у Львові (1909–1949 рр.); вчив про тверезість Київський митрополит Володимир Богоявленський (м. Москва, протиалкогольний з'їзд, 1912 р.), який пояснив через зміст Біблії сутність поняття «абстинент». Радянський і російський спортивний журналіст, пропагандист здорового способу життя (ЗСЖ), дослідник методик та систем оздоровлення організму Стів Шенкман висвітлював проблеми абстиненції як елементу ТСЖ людини (1987–2001 рр.). Пошуки шляхів формування ТСЖ в сім'ї та суспільстві здійснювали сучасні вчені: педагоги Ю. Вінтюк Ф. Калинчук, О. Маюров, соціологи О. Чернієнко, С. Іванов, медики В. Рижковський, Ф. Улов, Н. Форняк, психофізіолог Г. Шичко та інші. Популяризатором немедичного методу позбавлення від вживання алкоголю, нікотину через куріння є російський суспільний діяч, голова союзу боротьби за народну тверезість В. Жданов, який проводить інформаційно насичені лекції по містам СНГ. Разом з тим, викорінюється тлумачення поняття «абстинентний», яке мало згадується в освітянській роботі ЗНЗ та ВНЗ, отож, незабаром зникне й назва певної групи людей – абстинентників.

Формування цілей статті. Здійснити системний аналіз проблеми щодо добровільного ведення ТСЖ підлітками та молоддю, розбудови здорової, тверезої особистості через формування у студентів ВНЗ відповідних системних валеологічних знань, навичок, життєвої позиції, валеологічної свідомості абстинентної особистості.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою зміцнення, збереження, формування, відновлення, передачі (ЗЗВП) індивідуального здоров'я здоровим є ведення ЗСЖ та безпечного і ТСЖ – його необхідних складових.

Спосіб життя – звички вироблені роками; спосіб переживання життєвих ситуацій, а умови життя – діяльність людей у певному середовищі існування, в якому можна виділити екологічне становище, освітній ценз, психологічну ситуацію в міні та макросередовищі, побут та устрій свого житла, де людина має розумно використовувати власні резерви здоров'я [10, с. 139–145].

ЗСЖ – активна діяльність людей, спрямована на збереження й поліпшення здоров'я; визначається самосвідомістю людини [24, с. 40]; активна діяльність людей, спрямована в першу чергу на збереження здоров'я [10, с. 143]; усвідомлене в своїй необхідності постійне виконання відповідних правил, норм, що спрямовані на ЗЗФВП здоров'я людини, яка не має ШЗ [28, с. 7].

Безпека – це одна з потреб людини; стан діяльності, при які не має можливості нанести шкоду людині; стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоду [28, с. 6; 29].

Особиста безпека – захищеність людини, відсутність загроз її життю, здоров'ю та особистій свободі, однією з вимог якої є вміння захиститися від чинників небезпеки та ризиків через особисті цінності та переконання, рівень компетентності, ідентичності, духовності тощо [4, с. 702–705; 10, с. 52–54; 29; 30, с. 81–82].

Деякі вчені вважають, що виникненню соматичних захворювань, які викликані ШЗ (куріння, вживання алкогольних сумішей тощо) сприяють такі психологічні причини, як втеча від себе та недостатня любов по відношенню до себе [24, с. 44]. Названі ШЗ є одним із видів залежностей [15, с. 32–43].

Залежність – форма рабства, що обмежує можливості людини і зменшує її схильність до саморозвитку [24, с. 200].

Тверезість – природна якість, життєво важлива цінність, яку має кожна людина від народження; фундамент здоров'я; свобода від нав'язливих людині стереотипів про традиційну необхідність куріння, вживання алкоголю тощо і вона є однією із важливих складових ЗСЖ [25, с. 3–4].

З 1980-х років розвивалася собріологія – наука про ТСЖ, що пояснила причини вживання наркотичних речовин і мала на меті допомогти людині бути абстинентом. Згідно методики абстинента, вченого-фізіолога Г. Шичка людина може позбутися багатьох ШЗ і припинити формування залежності до наркотичних речовин, якщо усвідомить своє ставлення до них, до свого здоров'я і життя, зробить правильний вибір – забажає покінчити з пияцтвом і стати абстинентом, отже, переосмислить бачення свого життя без наркотиків через навчання умінням жити тверезо, позбавлення шкідливої дії програми п'яти сходинок (програма; залучення; звичка; потреба; установка – залежність), що розроблена для вживання наркотичних речовин і пропагується рекламою та нетверезим оточенням [25, с. 29–33; 30, с. 63–66].

Однією з причин виникнення небезпек, що пов'язані з людським чинником є вживання наркотичних речовин. 60–70 % злочинів серед неповнолітніх, різні травми на виробництві, ДТП здійснюються під впливом алкогольного чи наркотичного сп'яніння [29; 30, с. 86].

Наркотики – речовини, що викликають залежність і не є необхідними для нормальної життєдіяльності організму; речовини різного походження, що збуджують або пригнічують ЦНС, викликають галюцинації, заціпеніння, отупіння тощо і використовуються як знеболюючий засіб [25, с. 22; 28, с. 23].

Алкоголь – отруйна наркотична речовина, протоплазматичний яд, що скорочує на 15–20 років життя і призводить до деградації людини [28, с. 22].

Поняття «алкоголізм» уперше ввів у науковий обіг шведський лікар Магнусс Гусс у середині XX століття. Алкоголізм (від арабського «аль кеголь» – одурманюючий) – хвороба, що перешкоджає здатності людини функціонувати нормально [24, с. 202]; важка хронічна хвороба, що виникає і розвивається на ґрунті пияцтва та в більшості випадків важко виліковна [5].

Пияцтво – початкова стадія хворобливого стану – алкоголізму, що розвивається в результаті вживання алкоголю, не залежно від його кількості.

Існує три степені алкогольного сп'яніння, що залежить від прийнятої дози етанолу і три стадії розвитку алкоголізму. Перша степінь – легке сп'яніння (розсіюється увага, рухи та жести нечіткі, порушується сприйняття часу та простору), коли найчастіше виникають нещасні випадки. У першій стадії організм звикає до прийняття досить великої дози алкогольної суміші та не виявляє захисної реакції – блювоти. Алкоголік втрачає контроль за кількістю випитого. З'являється агресивність, злість, провали в пам'яті, затьмарення свідомості, ослаблення чутливості до болю – початок зміни характеру порядної людини на людину непорядну, яка має багато проблем.

Середня степінь сп'яніння: незрозуміла мова, нетверда хода, нудота, блювота, притуплення відчуття болю, усвідомлення небезпеки, головний біль, відчуття розбитості, в'ялості, спеки, що переходить в глибокий сон. Друга стадія: алкогольний психоз, абстинентний синдром, ураження внутрішніх органів: порожнини рота, органів дихання, травної (печінка, шлунок тощо), видільної (нирки тощо), серцево-судинної та нервової систем, втрата контролю над собою після випитого першого ковтка алкоголю. Алкоголізм сприяє пожвавленню туберкульозу, що локалізуються в легенях чи внутрішньо грудних лімфатичних вузлах. Людина вже більш агресивна до оточуючих, зарозуміла, намагається себе

виправдати, обвинувачує усіх в своїх проблемах, кидає постійну роботу, втрачає інтерес до життя.

Важка степінь алкогольного сп'яніння характеризується вираженою пригніченою свідомістю: людина не стоїть, а лежить, засинає на підлозі чи на вулиці, має провали в пам'яті. У третій стадії алкоголік може сп'яніти від невеликих доз алкоголю (випиває часто, невеликими порціями, знаходиться в стані сп'яніння постійно). Спостерігаються: розлад особистості, помутніння пам'яті, плутаність думок, алкогольні психози (безпідставні страхи, галюцинації, марення, нав'язливі думки), що можуть закінчитися самогубством, біла гарячка, епілепсія. Смертельна доза етанолу – від 4 до 12 грамів на 1 кілограм ваги тіла людини [5, с. 393–401; 25, с. 23].

Алкоголізація – суспільна проблема. Існує ряд причин (неблагополучні сім'ї; самоствердження; позитивна реклама в ЗМІ; незайнятість вільного часу; відсутність знань про наслідки алкоголізму; психологічні особливості особистості; втеча від проблем) і наслідків (формування звички вживати алкоголь; вироблення стереотипу алкогольної поведінки; скоєння злочинів у стані сп'яніння; використання алкоголю як допінгу) дитячого (3–9 рр.), підліткового і юнацького (10–19 рр.) алкоголізму [24, с. 204]. Основними мотивами залучення до алкогольних сумішей в підлітків і юнаків є традиції та звичаї, дотримання яких – засіб включення в референтну групу. Науковці вважають, що є три головні причини, що змушують людину вживати ядовиті речовини: доступність наркотику; хибні переконання про необхідність курити та вживати алкогольні суміші; наркотична залежність (фізична, психічна), від якої важко позбавитися самостійно [25, с. 43; 28, с. 23].

Куріння – наркоманія. Пасивне куріння – примусове вдихання некурцями нікотинового диму. Нікотин – сильна отрута, наркотична речовина, одна з найсильніших рослинних отрут, основна складова тютюнового диму, що діє переважно на нервову, дихальну, серцево-судинну системи та систему травлення, що потрапляє в організм через куріння сигарет. Куріння призводить до онкологічних захворювань будь-яких органів та систем, мимовільних абортів і до смерті. Майже 1/3 всіх хвороб у чоловіків після 45 років викликана курінням. Смертність серед курців 40-49 років у 3 рази вища, ніж серед тих, хто не курить, а в 60–64-річних – у 19 разів. Смертність від ішемічної хвороби серця серед курців у 4–7 разів більша порівняно з тими, хто не курить і в 1,5–2 рази більша порівняно з тими, хто раніше курив. Від куріння в Україні щорічно помирає 120000 людей, 3–4 людини, які не курять страждають від 1-го курця, за 1 год. перебування в прокуреному приміщенні в організм потрапляють шкідливі речовини, що містяться в 1-й викуреній сигареті [5, с. 402–410; 25, с. 34–37, 46–48; 28, с. 24].

Алкоголь, нікотин та інші наркотики – психоактивні, ядовиті речовини, що руйнують особистість на фізичному рівні (негативна дія на весь організм, безпліддя) та психосоціальному (духовне здоров'я) і вона перестає бачити небезпеку (погіршується мислення, здібність до аналізу, слабшає воля, притупляється совість, свідомість) [25, с. 7–8, 25–28; 28, с. 22; 30, с. 59–62].

Найчастіше через телебачення, радіо, Інтернет, газету, рекламу тощо ми дізнаємося про моду на куріння та вживання алкогольних сумішей й інших наркотичних речовин, їх назву, історію виникнення, вплив на стан здоров'я [3, с. 216–219; 5, с. 410–422; 16, с. 191–196; 18, с. 2–34; 27, с. 202–235]. Через медичні та освітянські заклади ми дізнаємося про надання першої долікарської медичної допомоги при нікотиновому, алкогольному [5, с. 401–402] чи інших наркотичних отруєннях, про те, як краще кинути курити чи вживати алкогольні суміші [1–2; 7–9; 22], де лікуватися від алкоголізму, наркоманії та токсикоманії. На жаль, більшості пересічним громадянам не приходить на думку, що можна жити тверезо, добровільно не вживати наркотичних речовин і називатися – абстинентом [11–12; 18; 20; 23; 25–26].

Абстиненція (лат. abstinentia, від abstineo – утримуюся) – цілковите утримання від вживання спиртних напоїв, тютюну [21, с. 4]. Визначення має недолік. Спирт чи алкоголь не відносяться до напоїв, які необхідно вживати людині. Алкоголь – наркотична, ядовита речовина [18].

Абстиненція – особливий психічний і фізичний стан, що виникає у алкоголіків та наркоманів після припинення вживання алкоголю або звичного наркотику [21, с. 4]. Це визначення має медичне спрямування і стосується «абстинентного синдрому» алкоголіків та наркоманів, що перебувають у стані «ломки» і не відноситься до абстиненції тверезих людей. Про це доречно було б вказати, пояснити.

Абстиненція (лат. abstinentia – утримання) – 1) цілковите утримання від вживання спиртних напоїв; 2) особливий фізичний і психічний стан, що виникає у наркоманів (алкоголіків, морфіністів і т.п.) після різкого і повного припинення вживання звичних наркотиків, що по різному проявляється в залежності від виду наркоманії [6, с. 36]. По суті, ті ж самі недоліки.

Також про **абстинентний синдром** («ломку наркомана»), а не про абстиненцію зазначають автори праць [3, с. 218; 24, с. 204–205], які роблять характеристику впливу наркотиків на стан здоров'я людини й різних рівнів

наркотизації. Наприклад, у період наркоманії першого ступеня, коли вже сформувалася психічна залежність, але ще не проявилася фізична залежність, під час припинення вживання наркотику (марихуана, героїн) не виникає абстиненції (болісних відчуттів). У період наркоманії другого ступеня, коли виникла фізична залежність, наркоман намагається уникнути стану абстиненції. Під час наркоманії третього ступеня відбувається повна фізична та психічна деградація людини. Отже, мова йде не про абстиненцію.

А. Маюров [14], зазначає, що абстиненція – повне утримання від чогось, наприклад, від вживання алкогольних виробів, куріння та інше.

Отже, **абстиненція** – добровільна відмова людини впродовж усього життя від куріння, вживання алкогольних сумішей та інших наркотичних речовин через вибір ведення нею ТСЖ.

З метою визначення рівня знань студентів про тверезий спосіб життя ми провели опитування серед 2-го (психолого-природничий ф-т; психологи, біологи) та 4-го (ф-т початкового навчання) курсів ВНЗ.

Як бачимо, рівень знань студентів про ТСЖ є низьким та наближеним до середнього, не системним (див. табл. 1). Лише 3,7% студентів психологів (П) знають хто така людина абстинент і що таке абстинентний синдром. 11,1% П і 9,5% студентів початкового навчання (ПН) вважають, що ці поняття не відрізняються між собою. Усі студенти дали позитивні відповіді на 5–6 запитання, хоча мали не погодитися із жодною. 9,3% П, 5% біологів (Б) та 7,1% студентів ПН сядуть за кермо автомобіля, якщо вип'ють 50 гр. горілки. 5,6% П можливо вживають алкогольну суміш щодня. На день свого народження чи на день релігійного свята алкоголь не вживають 16,6% П і 21,43% студентів ПН. 15% Б та 7,1% студентів ПН вважають, що скоїти кримінальний злочин у стані алкогольного сп'яніння не можливо. 94,4% П, 90% Б, 76,2% студентів ПН не вважають алкоголіком людину, яка вживає алкогольну суміш на день свого народження чи на день народження своїх знайомих, друзів, родичів, але разом з тим погоджуються із 23-м запитанням про те, що усі називаються культурно питущими алкоголіками, так як вживають алкогольні суміші на день релігійного свята, на день похорон, на день свого народження чи інших людей, щоб відпочити і розслабитися, з лікувальною метою, і разом з тим деякі студенти (14,8% П, 75% Б і 40,5% з ПН) не знають таких людей. Студенти не осуджують абстинентників (22 запитання). Але 3,7% П і 2,4 % студентам ПН важко жити поряд з абстинентниками. 27,8% П, 5 % Б і 14,3 % студентів ПН не зустрічали православних християн, які ведуть ТСЖ. Отож, не усі студенти розуміють, що серед них можуть бути абстинентники, які добровільно не вживають алкогольних сумішей та інших наркотичних речовин не із-за релігійних споглядань чи певного захворювання, а тому, що ведуть ТСЖ і абстинентником може стати у будь яку хвилину кожен (15–20 запитання). Ніхто не вважає себе алкоголіком, не вживає алкоголь щодня. Разом з тим, у 61% П, 25% Б та 33,3% студентів ПН здоров'я не погіршилося на 2-й чи 3-й день після вживання ними алкогольних сумішей у певні дні. Як бачимо, студенти не усвідомлюють, що наркотичні речовини та суміші не потрібно вживати при будь яких обставинах чи традиціях (запитання 5). А якщо все ж таки їх вживають, згідно традицій та інших обставин, то вже називаються – культурно питущими алкоголіками, які мають ШЗ і вже перебувають на певному етапі алкоголізму. Так, вони ще не спостерігають за собою ознак алкоголізму, не вживають алкоголь щодня, не знаходяться у лікаря-нарколога на диспансерному обліку, але разом з тим не ведуть ТСЖ. Тому більшість студентів належать до культурно питущих алкоголіків, а ні як не до абстинентників й тому знаходяться на порозі до алкоголізму.

Вирішити проблему алкоголізації суспільства можливо лише через формування валеологічної свідомості через мотивацію культури здоров'я молоді, ведення ТСЖ, ЗСЖ, розповсюдження тверезого руху, традицій, моди бути здоровими та тверезими (абстинентниками), навчання умінням жити тверезо, профілактику наркологізації [4, с. 580–582; 7; 13; 16, с. 164–171; 25, с. 49–70; 17; 19–20; 23; 25–26; 27, с. 25–38].

Висновки. Розповсюдженою причиною наркоманії у всьому світі є людський чинник [29]. За останні 30-ть років в Україні спостерігається тенденція наркологізації суспільства. Проблема перебудови наркологізованої свідомості більшості громадян на сьогоднішній день залишається відкритою. Для вирішення вище означеної проблеми необхідно: формувати валеологічну свідомість серед підлітків та молоді загалом через мотивацію ведення безпечного, ТСЖ, ЗСЖ, бажання бути абстинентником; на рівні держави через освіту, ЗМІ, відповідні нормативні документи проводити оздоровчу рекламу; у процесі навчально-виховної роботи ЗНЗ та ВНЗ спрогнозувати модель свідомої, безпечної, тверезої поведінки [29, с. 195–196; 30, с. 101–102], так як попередити наркологізацію легше абстинентам, а ніж лікувати культурно питущих. Кожен має вибір: курити чи не курити, вживати, або добровільно не вживати наркотичні речовини і бути абстинентником через ведення безпечного, ЗСЖ і ТСЖ.

Таблиця 1

Опитувальник «Рівень знань студентів про тверезий спосіб життя»

№ запитання	Запитання	Псих.-прир. ф-т, «психгія», 2 курс: П-21 (10), П-22 (14), П-23 (14), П-24 (16)		Псих.-прир. ф-т, «біологія», 2 курс: Б-21 (20)		Студ-ти ф-ту поч. нав., 4 курс: ПЗ-41 (14), ПІ-41 (16), Пін-41 (12)	
		Всього:	К-ть студ./%	Всього:	К-ть студ./%	Всього:	К-ть студ./%
1.	Чи знаєте Ви, що означає поняття «Абстинент»?	54		20		42	
	а) так;		2/3,7		-		-
	б) ні;		31/57,4		14/70		25/59,5
	в) можливо так;		3/5,6		-		5/11,9
	г) не знаю.		18/33,3		6/30		12/28,6
2.	Допишіть речення. Абстинент – це людина, яка...	54		20		42	
	П-23 (...хвора, прихильник **утримання від алкоголю і наркотиків; свідомо утримується від алкоголю, наркотиків, тютюну** та м'яса); ПЗ-41 (... вживає наркотичні засоби).		2/3,7		-		-
3.	Що таке абстинентний синдром? Це...	54		20		42	
	П-23 (...**«ломка»** до вживання алкоголю; алкоголізм; прагнення постійно вживати алкогольні напої; **ломка після довгого утримування від алкоголю**); ПЗ-41 (... синдром залежності або **«ломка»**).		2/3,7				1/2,4
4.	Чи відрізняються поняття «абстинент» і «абстинентний синдром»?	54		20		42	
	а) так;		13/24,1		1/5		9/21,4
	б) ні;		6/11,1		-		4/9,5
	в) можливо так;		17/31,5		12/60		13/31
	г) не знаю.		18/33,3		7/35		16/38,1
5.	Чи може людина в певний період свого життя вживати алкогольні суміші (пиво, горілку, вино, шампанське тощо)? Виберіть позитивну відповідь	54		20		42	
	а) на день релігійного свята;		37/68,5		18/90		16/38,1
	б) на день похорон близької чи знайомої людини;		22/40,7		6/30		8/19
	в) на день свого народження, на день народження друзів, знайомих, родичів;		47/87		18/90		28/66,7
	г) щоб відпочити і розслабитися;		32/59,3		7/35		15/35,7
	д) з лікувальною метою.		17/31,5		5/25		16/38,1
6.	Яка доза алкогольної суміші може використовуватися молодою людиною одноразово, щоб не стати алкоголіком в подальшому житті?	54		20		42	
	а) 50 гр.;		38/70,4		10/50		27/64,3
	б) 100 гр.;		11/20,4		8/40		13/30,9
	в) 200 гр.;		3/5,5		2/10		1/2,4
	г) 500 гр.		2/3,7		-		1/2,4
7.	Чи можна сідати за кермо автомобіля, якщо випити 50 гр. горілки?	54		20		42	
	а) так;		5/9,3		1/5		3/7,1
	б) ні;		45/83,3		18/90		36/85,7
	в) можливо так;		3/5,5		1/5		2/4,8
	г) не знаю.		1/1,9				1/2,4
8.	Ви вживаєте алкогольну суміш щодня?	54		20		42	
	а) так;		-		-		-
	б) ні;		51/94,4		20/100		42/100
	в) можливо так;		3/5,6		-		-

	г) не знаю.		-		-		-
9.	Ви вживаєте алкогольну суміш на день свого народження чи на день релігійного свята?	54		20		42	
	а) так;		34/63		19/95		25/59,52
	б) ні;		9/16,6		-		9/21,43
	в) можливо так;		11/20,4		1/5		8/19,05
	г) не знаю.		-		-		-
10.	Чи можна скоїти кримінальний злочин у стані алкогольного сп'яніння?	54		20		42	
	а) так;		49/90,7		16/80		37/88,1
	б) ні;		-		3/15		3/7,1
	в) можливо так;		5/9,3		1/5		2/4,8
	г) не знаю.		-		-		-
11.	Людина, яка вживає алкогольну суміш на день свого народження чи на день народження своїх знайомих, друзів, родичів вважається алкоголіком?	54		20		42	
	а) так;		-		1/5		1/2,4
	б) ні;		51/94,4		18/90		32/76,2
	в) можливо так;		-		1/5		6/14,3
	г) не знаю.		3/5,6		-		3/7,1
12.	Коли Ви вживали алкогольну суміш, то Ваше здоров'я не погіршувалося на другий чи третій день?	54		20		42	
	а) так;		6/11,1		13/65		14/33,33
	б) ні;		33/61,1		5/25		14/33,33
	в) можливо так;		11/20,4		1/5		10/23,81
	г) не знаю.		4/7,4		1/5		4/9,53
13.	Ви вважаєте себе алкоголіком?	54		20		42	
	а) так;		-		-		-
	б) ні;		51/94,4		20/		40/95,2
	в) можливо так;		3/5,6		-		1/2,4
	г) не знаю.		-		-		1/2,4
14.	Добровільна відмова від вживання алкогольних сумішей відноситься до ведення здорового способу життя?	54		20		42	
	а) так;		47/87		15/75		34/80,95
	б) ні;		3/5,6		-		1/2,38
	в) можливо так;		4/7,4		4/20		7/16,67
	г) не знаю.		-		1/5		-
15.	Ви можете відмовитися добровільно і на все життя від вживання алкогольних сумішей?	54		20		42	
	а) так;		20/37		8/40		20/47,62
	б) ні;		9/16,7		5/25		5/11,91
	в) можливо так;		15/27,8		7/35		13/30,95
	г) не знаю.		10/18,5		-		4/9,52
16.	Люди, які добровільно відмовилися від вживання алкогольних сумішей обов'язково мають різні захворювання, що стали проти показом для вживання алкогольних сумішей?	54		20		42	
	а) так;		-		-		1/2,4
	б) ні;		50/92,6		18/90		27/64,3
	в) можливо так;		3/5,5		1/5		8/19
	г) не знаю.		1/1,9		1/5		6/14,3
17.	Будь-яка людина, яка живе поряд з Вами може бути здоровою і добровільно відмовитися від вживання алкогольних сумішей?	54		20		42	
	а) так;		33/61,1		18/90		20/47,6
	б) ні;		6/11,1		2/10		6/14,3
	в) можливо так;		8/14,8		-		7/16,7
	г) не знаю.		7/13		-		9/21,4
18.	Вона так чинить із-за релігійних споглядань?	54		20		42	
	а) так;		5/9,3		-		4/9,52
	б) ні;		29/53,7		20/100		13/30,95
	в) можливо так;		10/18,5		-		14/33,33

	г) не знаю.		10/18,5		-		11/26,20
19.	Православні християни обов'язково мають вживати алкогольні суміші на день релігійного свята, на день похорон чи на день народження?	54		20		42	
	а) так;		-		-		13/31
	б) ні;		51/94,4		20/100		23/54,8
	в) можливо так;		1/1,9		-		3/7,1
	г) не знаю.		2/3,7		-		3/7,1
20.	Ви зустрічали православних християн, які добровільно не вживають алкогольних сумішей і роблять це не із-за релігійних споглядань чи певного захворювання, а тому, що ведуть тверезий спосіб життя?	54		20		42	
	а) так;		35/64,8		19/95		29/69
	б) ні;		15/27,8		1/5		6/14,3
	в) можливо так;		2/3,7		-		5/11,9
	г) не знаю.		2/3,7		-		2/4,8
21.	Вам важко жити поряд з ними?	54		20		42	
	а) так;		2/3,7		-		1/2,38
	б) ні;		47/87		20/100		38/90,48
	в) можливо так;		2/3,7		-		1/2,38
	г) не знаю.		3/5,6		-		2/4,76
22.	Ви осуджуєте таких людей?	54		20		42	
	а) так;		-		-		-
	б) ні;		51/94,4		20/100		41/97,6
	в) можливо так;		1/1,9		-		-
	г) не знаю.		2/3,7		-		1/2,4
23.	Людина, яка називається культурно питущим алкоголіком обов'язково вживає алкогольні суміші (виберіть позитивну відповідь):	54		20		42	
	а) на день релігійного свята;		26/48,1		14/70		9/21,4
	б) на день похорон близької чи знайомої людини;		17/31,5		8/40		4/9,5
	в) на день свого народження чи на день народження друзів, знайомих, родичів;		41/75,9		20/100		18/42,8
	г) щоб відпочити і розслабитися;		25/46,3		13/65		10/23,8
	д) з лікувальною метою;		20/37		11/55		-
	е) таких людей не знаю.		8/14,8		15/75		17/40,5

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андрєєва Т. І., Красовський К. С. Куріння та діти: що може зробити школа / Т. І. Андрєєва, К. С. Красовський. – Київ, 2003. – 52 с.

2. Андрєєва Т. І. Як допомогти підліткам звільнитися від куріння / Т. І. Андрєєва. – Київ, 2003. – 64 с.

3. Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика : збірник наукових праць 10-ї міжнародної науково-методичної конференції в двох томах. Т. І. Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 714 с.

4. Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика : збірник наукових праць 10-ї міжнародної науково-методичної конференції в двох томах. Т. ІІ. Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 714 с.

5. Білик Е. В. Валеологія : Довідник школяра / Е. В. Білик. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2005. – 512 с.

6. Большая советская энциклопедия / под ред. А. М. Прохорова. – 3-е изд. – Т. 1. – М. : «Советская энциклопедия», 1970. – 608 с.

7. Ващенко Л. С. Основи здоров'я : Книга для вчителя / Л. С. Ващенко, Т. Є. Бойченко. – К. : Ґенеза, 2005. – 240 с.

8. Вибирай сам: бути здоровим чи курити... / Уклад.: С. В. Шевчук, Л. П. Онищенко та інші. – Київ : «Фонд «Здоров'я для всіх», 2002. – 32 с.

9. Гаврилюк О. О., Дунець Л. М. Психологія здоров'я : навч.-метод. посібник / О. О. Гаврилюк, Л. М. Дунець. – Хмельницький, 2006. – 95 с.

10. Гончаренко М. С. Валеологія в схемах : навчальний посібник / М. С. Гончаренко. – Харків: Бурун Книга, 2005. – 208 с.

11. Гринченко Н. А. Трезвый образ жизни: практикум по теории и методике трезвенной работы. – Ч. 3 / Н. А. Гринченко. – Елец: Елецкий государственный університет им. И. А. Бунина, 2010. – 86 с.

12. Довбах Г. В., Салюк Т. О. Досвід профілактики куріння: заняття, конкурси, клуби / Г. В. Довбах, Т. О. Салюк. – Київ, 2003, 56 с.

13. Малічевський В. І. та інші. Соціально-психологічні особливості формування здорового способу життя молоді : методичний посібник / В. І. Малічевський, О. В. Сторож, Ж. В. Серкіс,

Г. В. Крах малюк, А. О. Храпаль, Р. В. Осипчук. – Рівне: Соціально-психологічна лабораторія «Суспільне народження», 2004. – 52 с.

14. Маюров А. Н. Профилактика молодежного наркотизма: краткий словарь-справочник / А. Н. Маюров. – Н. Новгород : Нижегородский гуманитарный центр, 1996. – 68 с.

15. Мохнач Н. Н. Валеология : конспект лекций / Н. Н. Мохнач. – Ростов н/Д : «Феникс», 2004. – 256 с.

16. Основы валеологии и школьной гигиены: учеб. пособие / М. П. Дорошевич, М. А. Шашкевич, Д. М. Муравьева, В. Ф. Черник. – Мн.: Выш. шк., 2003. – 238 с.

17. Профілактика наркоманії в учнівському та молодіжному середовищі: довідник для соц. працівників, вчителів, шкільних психологів, батьків / За ред. Б. П. Лазоренко. – Київ, 2004. – 187 с.

18. Про що мовчить реклама або алкогольно-тютюновий зашморг / Укл.: О. А. Почекета, С. В. Одарченко. – Рівне, 2010. – 69 с.

19. Розвиток мотивації до зорового способу життя: Інформаційно-методичний посібник / Уклад.: О. В. Бойко, Е. С. Литвиненко, С. В. Страшко. – К. : Програма розвитку ООН, 2009. – 166 с.

20. Романюк М. (свящ.). Кажущаяся безопасность или учение священномученика Владимира (Богоявленского) о трезвости / М. Романюк. – Шепетівка : «Свято-Троицкое православное братство трезвости и трезвения УПЦ, 2014. – 134 с.

21. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.

22. Сухоребрый Олег. Лучший способ бросить курить для чайников / О. Сухоребрый. – Шепетівка : «Свято-Троїцьке православне братство тверезості і трезвіння», 2012. – 39 с.

23. Тверезе життя. – 2013. – № 4 (вересень). – 12 с.

24. Тимофієва М. П., Діжона О. В. Психологія здоров'я : навч. посібник / М. П. Тимофієва, О. В. Дзіжона. – Чернівці: Книги – XXI, 2009. – 296 с.

25. Трезвый образ жизни: пособ. для клас. руков. и учителей предмета «Основы здоровья», преподающих в 8–9-классах / Отв. ред. С. В. Козуля. – Симферополь, 2013. – 72 с.

26. Формування тверезого способу життя в сім'ї та суспільстві : наук.-практ. конф., 15 липня 2012 р. : доповіді конф. / відп. ред. С. В. Козуля. – Біла Церква, 2012. – 140 с.

27. Чуян Е. Н. Валеология. Основне проблемы современной науки / Е. Н. Чуян Симферополь: Крымское учебно-педагогическое государственное издательство, 2000. – 256 с.

28. Шевчук О. А. Конспекти лекцій з БЖД : [навч. посіб. для студ. гуманіст. і природн. спеціальностей вищ. навч. закл.] / М. П. Костюк, О. А. Шевчук. – Рівне : РДГУ, 2006. – 70 с.

29. Шевчук О. А. Людський чинник виникнення небезпечних ситуацій у виробничому середовищі / О. А. Шевчук // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2013. – № 6 (72). – С. 192–197.

30. Шевчук О. А. Основи здоров'я : конспекти уроків : 9 клас / Олена Шевчук. – К. : Шк. світ, 2009. – 136 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Шевчук Олена Анатоліївна, кандидат педагогічних наук із спеціальності теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я), доцент кафедри загально-технічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки Рівненського державного гуманітарного університету.

Коло наук. інтересів: член обласної науково-методичної ради з БЖД, ОМЗ, ЦЗ в Рівненській області; член організації «Твереза Україна»; медпрацівник; практичний психолог в закладах освіти; валеолог-педагог.

УДК 159.922.76(043.3)

КОНЦЕПТ «ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ» У СИСТЕМІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Інна ШИШОВА (Кіровоград)

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти серед основних напрямів її подальшого удосконалення особливу увагу приділено постійному підвищенню якості освіти, оновленню її змісту та форм організації навчально-виховного процесу, розвитку системи безперервної освіти та навчання протягом життя. Українська система навчання і виховання осіб з особливостями психофізичного розвитку перебуває на тому етапі еволюції, який визначається як перехідний від визнання рівних прав до надання рівних можливостей, від інституалізації до інтеграції.

У загальноосвітніх закладах уже зараз навчаються діти, які мають не тільки легкі, а й значні порушення розвитку. Інклюзивна освіта (інклюзія - inclusion (англ.) - включення) (інший термін – інтегрована) - навчання і виховання дітей із особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, в єдиному освітньому просторі; гнучка, індивідуалізована система освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання є складовою сучасного освітнього процесу. Навчання і виховання дітей здійснюються за

ЗМІСТ

МАРИНА ГРИНЬОВА, НАТАЛІЯ КОНОВАЛ. РОЛЬ ЗБАЛАНСОВАНОГО ХАРЧУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСТВА 3

НАДІЯ КАЛІНІЧЕНКО. ПРОВІДНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ІВАНА ГУРОВИЧА ТКАЧЕНКА (1919-1994) 6

ВІКТОРІЯ КОРНЕЩУК. СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК: АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ 11

ОЛЕНА КУЗНЕЦОВА. ДИНАМІКА ЗМІН В ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ 14

ВАЛЕРІЙ РАДУЛ. ДО УЯВЛЕНЬ ПРО СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 18

NATALIIA SAVCHENKO. GENERAL CONCEPTS AND IDEAS OFHIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION IN POLAND 22

МИКОЛА САДОВИЙ, ОЛЕНА ТРИФОНОВА. БОГДАНІВСЬКИЙ УЧИТЕЛЬ 26

НІНА СЛЮСАРЕНКО. ВНЕСОК І.ТКАЧЕНКА В ОРГАНІЗАЦІЮ ЕФЕКТИВНОЇ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ ШКОЛЯРІВ 30

ТЕТЯНА ФЕДОРЧЕНКО. ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛИ І СІМ'Ї З ФОРМУВАННЯ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ 35

СВІТЛАНА ШАНДРУК. ЗМІСТ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ США 40

ВІКТОРІЯ БАРАБАШ. ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВИХОВАННЯ 43

ІРИНА БІЛЕЦЬКА. СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В США 47

МИРОСЛАВА ВЕЧІРКО. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗАСОБАМИ ІКТ 51

ВАЛЕНТИНА ВОЙТКО. ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ «ГРУПИ РИЗИКУ» У СПАДЩИНІ І.Г.ТКАЧЕНКА 55

ЛЮДМИЛА ГОЛУБНИЧА. ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ ЯК ДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПИТАННЯ 59

СТАНІСЛАВ ГРИНЬОВ, КАТЕРИНА МАСТЮХ. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ З УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ 64

ВІТАЛІЙ ДЕМЧЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 66

ЮЛІЯ ДЕМЧЕНКО. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ У ПРОЦЕСІ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ 71

ВАЛЕНТИНА ДЕРЕШ. ВЗАЄМОДІЯ ПЕДАГОГІВ БОГДАНІВСЬКОЇ ШКОЛИ, СІМ'Ї І ГРОМАДСЬКОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ (50–70-ТІ РОКИ XX СТ.) 75

ОЛЕКСАНДР ДОВГИЙ. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ЛЬОТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ 79

МАРІЯ ДОННІК. ТРУДОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНЦІВ СОЦІАЛЬНОГО ГУРТОЖИТКУ КРІЗЬ ПЕДАГОГІЧНУ СПАДЩИНУ І.Г.ТКАЧЕНКА 82

НАТАЛІЯ ПОДОЛЯНСЬКА. СТАН ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ У КОЛЕДЖАХ І УНІВЕРСИТЕТАХ США НАПРИКІНЦІ XX СТОЛІТТЯ 168

ВІТАЛІЯ ПРИМАКОВА. ВПЛИВ РЕФОРМ 80-Х РОКІВ XX СТ. НА РОЗВИТОК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ 170

АНЖЕЛА РАЦУЛ. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТЕХНІЧНОМУ ВУЗІ 174

НАТАЛІЯ РОКОСОВИК. НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СФЕРИ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ 179

ЮЛІЯ СКОРИК. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ТА ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ 181

НАТАЛЯ СПІНУЛ. ПОГЛЯДИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІВ-РЕФЛЕКСОЛОГІВ 20-Х РР. XX СТ. 185

АЛЬОНА СУРЖИК. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 189

ІРИНА ТИШИК. АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ФЕНОМЕНУ „МІЖЕТНІЧНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ" 192

СВІТЛАНА ТОМАШЕВСЬКА. ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДОЇ СІМ'Ї 195

АНАТОЛІЙ ТУРЧАК, ОЛЬГА ШЕВЧЕНКО. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВИЩОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ 199

НАТАЛІЯ УЙСІМБАЄВА. САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 204

OKSANA FILONENKO. PEDAGOGICAL INNOVATION OF I. G. TKACHENKO IN BOGDANIVSKA TO SCHOOL 208

ОЛЕНА ЧОРНА. КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 211

ОЛЕНА ШЕВЧУК. АБСТИНЕНЦІЯ – ЕЛЕМЕНТ ТВЕРЕЗОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ 214

ІННА ШИШОВА. КОНЦЕПТ «ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ» У СИСТЕМІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ 221

ІГОР ШОСТАК. РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО 226

МИКОЛА ЩЕРБАНЬ. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СІМ'Ї – ВИМОГА ЧАСУ 229

ОКСАНА ЯЗЛОВЕЦЬКА. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧА ПЕДАГОГІКА ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ 234

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:
Педагогічні науки

Випуск 131

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15526–4098Р від 19.06.2009 р.
«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки»

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ
ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ,
ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.**

Підписано до друку 28.04. 2014 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Друк різограф. Ум.др.арк. 32. Тираж 300. Зам. № 7453.

---

*РЕДАКЦІЙНО–ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Кіровоградського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кіровоград, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 28 59 84.
Fax.: (0522) 24 85 44
E–Mail.: mails@kspu.kr.ua*